

5. Согласие и согласованное взаимодействие возникает на уровне интенции каждого из участников взаимодействия, которая перерастает в формирование мотивации, а затем в готовность к конвенции и к самому действию, направленному на формирование конвенциональной территории.

6. Согласие выступает способом понимания мира «другого» и предполагает согласованное взаимодействие социокультурных смыслов.

7. Согласованные отношения возникают в результате повторяющихся более или менее стабильных взаимодействий, и переход конвенциональных взаимодействий в конвенциональные отношения возможен при наличии следующих составляющих: конвенциональных действий; конвенциональных стратегий; конвенциональной территории; конвенциональных значений; конвенциональных игр.

8. Согласие и согласованное взаимодействия составляют основу – центр социальной интеграции, ибо именно они определяют существование данного феномена.

Гадомська Юлія Петрівна – аспірантка кафедри філософії Одеського національного морського університету.

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ

В сучасному світі, де знімаються колишні обмеження та розширюються рамки соціальної дії, соціальний діалог стає більш оптимальною формою відносин.

Соціальний діалог, будучи особливим атрибутом соціальності, вбирає в себе характеристики конкретно-історичного соціального середовища й психологічних особливостей людини епохи.

До основних загальних рис діалогу як особливої форми комунікації належить те, що він, на відміну від суперечки з її прагненням до істини, означає рух до розуміння і взаєморозуміння. Істина діалогу – це «територія згоди», коли кожна зі сторін визнає співбесідника в якості унікальності, самоцінності, що має право на свої судження відносно усього у світі.

Необхідна умова діалогу – визнання права на існування думки, відмінної від моєї, іншого світогляду, мови, культури, тобто прийняття іншого таким, яким він є, без прагнення переконати, перевиховати, навчити співбесідника.

Конструктивний діалог, в умовах різноманітності соціальних позицій, можливий лише на основі втілення установок толерантності.

Переважає більшість словників визначає толерантність як здатність індивіда сприймати без агресії думки, які відрізняються від власних, а також особливості поведінки та способу життя інших. Терпимість до іншого (незвичного, нетрадиційного, навіть неприйняттого) способу життя, поведінки, звичаїв, почуттів, ідей, вірувань. Толерантність, як правило, вважають вищим рівнем виховання та культури особистості.

У сучасній науковій літературі, присвяченій проблемі толерантності, у цілому склалося визначення цього поняття. Так, толерантність – це свідоме допущення суб'єктом чого-небудь, що їм не схвалюється; це добровільне стримування від вчинення перешкод засуджуваному “іншому” при умові, що в суб'єкта є можливість чинити йому опір, є влада перешкодити вільному самовираженню “іншого”.

Етимологія слова “толерантність” походить від латинського *tolerantia* – терпимість, тобто здатність утворювати і підтримувати спільність з людьми, які відрізняються у певному відношенні від переважаючого типу. Толерантність – це протилежність ворожості, антипатії, ненависті.

Толерантність – це не поступка, поблажливості чи потурання. Толерантність – це, передусім, активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав та основних свобод людини. Толерантність у жодному разі не може бути виправданням посягання на ці основні цінності. Толерантність повинні виявляти кожна людина, групи людей та держави.

Сьогодні розуміння толерантності поглиблюється далі, наприклад, французьким філософом Полем Рикером. Він відмічає необхідність не тільки гарантування свободи легітимному “іншому”, а й надання слабкому “іншому” певних переваг для самореалізації. Точніше, бажане збільшення переваг для більш слабого має бути компенсоване зменшенням шкоди для сильнішого в опозиції. А. Морван, визначаючи підставою толерантності милосердя і повагу людської особистості, бачить у ній ідеал і життєво важливий принцип та вважає, що лише вона одна дає цивілізації шанс вижити. П. Ванберген

вважає толерантність одним з фундаментальних моральних понять, навколо яких може організуватися наше індивідуальне і громадське життя.

Головним аргументом на користь толерантності завжди були і залишаються легко прогнозовані і трагічні результати, що спостерігаються реально за її відсутності. Толерантність потрібна не тільки для збереження того, що є, але і для руху вперед, для культурного розвитку. Розум толерантної людини відкритий постійній взаємодії різних ідей, збагаченню, що виходить з розмаїтості досвіду.

Таким чином, толерантність є базовою цінністю соціального діалогу. Відкритість суспільства своїм власним змінам та інноваціям означає одночасно і відкритість його назовні, іншим культурним нормам і принципам.

Дзюбенко М. А. – аспірантка кафедри філософії і соціології Государственного учреждения «Южно-украинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского».

ЦЕННОСТНАЯ ОРИЕНТАЦИЯ ЭТИКИ НЕНАСИЛИЯ

Ценностная направленность ненасильственной этики, на первый взгляд, очевидна и не нуждается в доказательстве и выявлении аксиологических ее составляющих. Однако основной аксиологической функцией является рассмотрение категорий реальности и ценности в условиях их единого практического сосуществования в бытийном, действительном пространстве. Базисной аксиологической задачей принято считать выявление возможного синтеза разума и морали в концепте бытия. Именно эту задачу мы и считаем самой важной компонентой на пути интеграции ненасильственных идей в реальное пространство человеческого взаимодействия.

Аксиологической составляющей ненасильственной этики, в первую очередь, является общетеоретическая база, опираясь на которую, можно избежать многих проблем при социализации в русле ненасильственного образования. Во-вторых, нам видится незаменимым тот спектр аксиологических категорий, который сформировался вместе с современной цивилизацией и оставался неизменным даже в самые трудные периоды развития нашего общества. Такие общечеловеческие аксиологические категории как добро, свобода, независимость, любовь и, конечно же, основная ценностная ориентация всей этической философской традиции – ценность самого человека. Все эти категории являются базисными и для этики ненасилия.

Ненасилие не только является частью аксиологической составляющей философии, но и представляет собой практическое руководство к воплощению ценностей морали в бытие разума. Роль аксиологии в становлении культуры ненасилия не может вызывать сомнений. Ненасильственные ценности отражают человекомерное пространство культуры, объединяют в себе отношение индивида к многообразию всех форм бытия. Аксиология является фундаментом этики ненасилия главным образом потому, что помогает синтезировать эфемерные категории морали и реальные категории бытия, такие как жизнь, смерть, собственность и так далее.

Владимир Николаевич Большаков специалист по эволюционной этической экологии, с воем труде «Ноосфера, культура и время» [2], анализируя основные человеческие ценности, приходит к выводу, что на основании доминирования тех или иных аксиологических установок, можно выделить три основных уровня культуры. Под уровнем культуры Большаков понимает коэффициент реального состояния социума, максимальных возможностей общества и воплощения в реальность ценностных установок. Мы проанализируем ненасильственную компоненту каждого уровня культуры и проследим, на каком именно уровне культурного развития человечества этике ненасилия предоставляется особое место в списке ценностных ориентаций.

Согласно Большакову, низший уровень человеческой культуры является первичным, непосредственно человеческим. Он представляет собой тот культурный набор аксиологических компонентов, которые принято считать априорным, независимым от времени, эпохи и воспитания. Главная потребность данного уровня культуры – витальная. То есть потребность сохранения собственной жизни и закрепления себя во времени путем продолжения своего рода. Примечательно, что на данном уровне культуры может находиться любой человек, не зависимо от его возраста,